

novi matajur

tednik slovencev videmske pokrajine

ČEDAD/CIVIDALE • U.I.B. De Rubeis 20 • Tel. (0432) 731190 • Poštni predal/casella postale 92
Poština plačana v gotovini / abb. postale gruppo I bis/70% • Tednik / settimanale • Cena 800 lir

št. 37 (396) • Čedad, četrtek 8. oktobra 1987

LEGGE FINANZIARIA: SCOMPARI I MILIARDI
PER LA MINORANZA SLOVENA

La spugna di Gorìa

Nella recente legge finanziaria varata dal governo Gorìa c'è una brutta sorpresa anche per la minoranza slovena: è infatti sparita la «voce» di 35 miliardi in favore della minoranza slovena in Italia. La «voce» era stata introdotta un paio d'anni fa dal governo Craxi, poi ridotta lo scorso anno a 33 miliardi in cui venivano compresi i provvedimenti per la minoranza italiana in Jugoslavia.

Naturalmente quei soldi non sono stati mai spesi perchè non è stata fatta alcuna legge di spesa, nè quella di

tutela, nè quella di interventi distinti per settori di intervento: teatro, cultura, scuola. Per il 1977, teoricamente la spesa è ancora possibile, ma il colpo di spugna di Gorìa non consente rosee previsioni. C'è da augurarsi che, in fase di discussione, deputati e senatori ripropongano il capitolo, modificando la legge finanziaria in favore della minoranza slovena.

Su questa legge finanziaria dovrà poi innestarsi l'iter della tutela o quanto meno le leggi per interventi di settore.

IZJAVA SKGZ

Hud udarec za slovensko skupnost v Italiji

Slovenska kulturno-gospodarska zveza je z zaskrbljenostjo sprejela vest, da nov finančni zakon ne vsebuje več finančnega kritja za potrebe slovenske narodne skupnosti v Italiji. Gre očitno za ponoven negativen preobrat vlade, potem, ko je prejšnja le pokazala dobro voljo in je za potrebe Slovencev zagotovila finančno kritje za obdobje treh let.

Verjetno si nihče ni delal utvar, da je finančno kritje samo po sebi že zadostno jamstvo, da se bodo v doglednem času ustrezno rešila vsa odprta vprašanja naše skupnosti, toda finančna postavka v prejšnjem zakonu je gotovo predstavljala možnost za pomemben korak naprej k uresničitvi dolgoletnih neizpolnjenih obvez države.

Poteza nove vlade je nesprijemljiva in je nikakor ni mogoče upravičiti s potrebo po krčenju državnih izdatkov. Takovo okrnjen finančni zakon predstavlja hud udarec za našo skupnost in poudarja nedoslednost države pri izpolnjevanju sprejetih obveznosti, saj je znano, da ima vsakr-

šen zakonski ukrep bistveno zmanjšane možnosti uspeha, če nima prehodnega finančnega kritja.

S tem ukrepom se perspektiva zaščitnega zakona za Slovence ponovno oddaljuje, prav tako postaja težja rešitev kritičnega položaja nekaterih slovenskih ustanov, zlasti Stalnega slovenskega gledališča, ki razpolaga s sredstvi za sezono le do januarja in nima sredstev za prilagoditev Kulturnega doma po novih gasilskih predpisih o varnosti.

Po nedavni volilni preizkušnji, ki je v naših krajih potekala v znamenju nacionalističnega vzdušja proti Slovincem, smo torej priča novim slabim znakom.

Slovenska kulturno-gospodarska zveza bo storila vse, kar je v njenih možnostih, da se vladni predlog finančnega zakona ustrezno popravi v teku parlamentarne razprave. SKGZ obenem poudarja, da sta v tem trenutku nujno potrebni strnjena in takojšnja enotna akcija vseh Slovencev, da se prepreči ponovni umik vlade od ustavnih in mednarodnih obveznosti.

IZJAVA SENATORJA SPETIČA

Vlada nam jemlje pravico do upanja

Iz osnutka finančnega zakona, državnega proračuna za leto 1988 in triletnega finančnega načrta izhaja, da je vlada črtala tudi postavko s kritjem finančnih potreb slovenske manjšine v Italiji in italijanske v Jugoslaviji.

To je posledica splošne proračunske politike, ki je močno prizadela tudi krajevne uprave in družbene storitve nasploh, vendar nas ne bo nihče prepričal, da lahko Italija reši probleme svojega primanjkljaja (več kot stotisoč milijard) s črtanjem nepomembne vsote, 33 milijard za tri leta.

Ko je parlament na pobudo sen. Jelke Grbec pred nekaj leti vključil v finančni zakon to postavko, je s tem nekako poudaril, da bo v teku zakonodajne dobe izpolnil ustavno in mednarodno obveznost o zakonski

zaščiti naših pravic.

Lani je vladna večina izvirno postavko okrnila z dvoumno potezo združitve obeh manjšin v pristojnost (sic!) notranjega ministrstva. Letošnje črtanje postavke pa je izredno huda politična izbira, kateri se morajo upreti vsi slovenski in italijanski demokrati. KPI bo storila vse, kar je v njeni moči, da se postavka obnovi, vendar bo vse naše prizadevanje bob ob steno, če ne bo ustreznega pritiska in če tudi druge politične sile ne bodo prevzele svojih odgovornosti. Potrebno je, da se nemudoma obnovi akcijska enotnost naše manjšine. Ne moremo si privoščiti, da bi Travnik ostal le prijeten spomin, ko nam vlada jemlje celo

Beri na str. 2

PETAK V ŠPIETRU

Liep praznik našega športa

Trofej Novi Matajur ima že pet let

«V našem journalu pišemo o vseh tistih reči, ki so povezane z življenjem naše skupnosti. Zato je logično an tud naša dužnost, de ima v njim svoj prestor an športno življenje. Od nimar se Novi Matajur bori za pravice ljudi, ki živijo v naših dolinah, narpiet za pravico vsakega Benečana ostat doma, za pravico do diela, do hiše, za pravico ohranit našo slovensko kulturo, ki so nam jo zapustili naši te stari, za pravico ohranit živ naš izik. V adni besiedi se Novi Matajur bori ne samuo za de naša skupnost na umarje, pa tud za de bo rasla an živiela. Lahko dijemo, de se borimo za človeka v Nediških dolinah an za njega dostojanstvo (dignità). Zato se nam zdi pru bit bli-zu vsiem tistim, ki dielajo šport, zak

šport je mladuost an veseje, dielo an fadija, v adni besiedi je življenje. Dobro an pravo športno življenje poma-ga mlademu človeku lieuš rast an ne samuo fizično».

S telimi besiedami je v petak zvič-er v občinski dvorani v Špietru naš direktor Jole Namor pozdravila vse politične osebnosti, ki so parše na premiacion 5. trofeja Novi Matajur, predvsem pa mlade športnike, njih družine an športne voditelje.

Liep vič-er, kjer so bli premjani predvsem nogometiši (calciatori) je ratu pravi praznik našega domačega športa. Za tuole se muormo zahvalit bratam Giorgio an Franco Rucli, ki jih vsi poznamo, saj so med narbuojšimi atleti v teku na 400 metre na ovire v Italiji an so bli v petak vič-er med nami kot «ospiti d'onore».

Pohvalil so inicjativo Novega Matajurja, še posebno športnega ured-

nika Paola Caffija, ki je pobudnik an organizator Trofeja an seveda mlade športnike, katerim so voščil da bi tudi v življenju znal lepoo igrat an zmogat kot v športu, prisotne oblasti. Parvi je pozdravu v imenu špietarskega kamuna župan Firmino Marinig, potlè je za Gorsko skupnost guoruu podpredsednik Camillo Melissa, za njim pokrajinski svetovalec Pino Blasetig an v imenu Pokrajine odbornik Aldo Mazzola. Za mizo je sedeu tudi marešjal od orožnikov Enzo Randazzo, ki je sodelovau pri nagrajevanju.

Zadnji je guoruu pru Paolo Caffi, ki je napovedu novo iniciativo našega časopisa: referendum med brauci za vebrat narbuojšega športnika naših dolin. Po tarkaj besied je na koncu paršla na varsto premiacion, ki so

Beri na str. 3

Trofej je lietos spet udobiu Carlo Liberrale, ki ga prejema iz rok odbornika Al-da Mazzole

S krošnjo iz Ribnice v Beneško Slovenijo

Star mož iz Ribnice - tala je na vas Slovenije na deleč poznana, zak so tam doma pravi mojstri za dielat šita, rešeta an drugo leseno posodo - je v nedieljo popudan paršu z njega krošnjo predvsem pa z njega pametjo an modruostjo v Garmak, pruzapru v majhno salo Rinalda Luščaka pri Klodiču. Ni pa biu sam. Za njim je paršu tud an mladenič, ki je godu

na ramoniko, takuo de je bila atmosfera še buj vesela an domača. Imeu je na nogah bote, plav viertuh an fajfo v roc. Vsem ljudem, mladim an buj starim, otrokam an nonam, ki so se v liepem številu zbral v sali se je stuoru napri-er iz sarca smejat. Pra-

Beri na str. 3

Turello se sestal z Zvezo slovenskih izseljencev

Deželni odbornik Turello, Graziano Subiaz in Valter Drescig

Na sedežu Zveze slovenskih izseljencev v Čedadu se je deželni odbornik za izseljenska vprašanja Vinicio Turello sestal s predsednikom zvezine federacije za Latinsko Ameriko Grazianom Subiazom.

Glavna tema pogovorov, katerih se je udeležil tudi predsednik Zveze Drescig je bila analiza socioekonomskega stanja v državah, kjer je prisotna Zveza in razprava o programih, ki jih le-ta ima za bližnjo prihodnost: sedmi kongres in odprtje novega sedeža v Buenos Airesu.

Graziano Subiaz je deželnemu odborniku uvodoma potrdil važnost kulturnih letovanj za mlade in obi-

Beri na str. 2

s prve strani

Vlada nam jemlje pravico do upanja

pravico do upanja.

Prišepetavamo nam, naj se sprizajmo s politiko posamičnih mašinskih ukrepov. Taka politika utegne izčrpavati našo skupnost in pospešiti procese razkrajanja in asimilacije, še najbolj pa lahko prizadene tiste, ki nimajo ničesar: Slovence v videmski pokrajini. Zato sem tudi v obrazložitvi zakonskega osnutka za globalno zaščito poudaril, da bi bila postopnost sprejemljiva kvečjemu tedaj, ko bi pri tem sodelovala sama manjšina in če bi se pričel pri najšibkejših.

Predlog ministra Amata je priza-

del tudi druge skupnosti in ustanove iz naše dežele. KPI je za enoten nastop vseh parlamentarcev iz Furlanije-Juljske krajine, vendar se morajo izreči tudi o točki, ki zadeva Slovence.

Končno velja poudariti mačehovski odnos vlade do edine italijanske manjšine za mejo. Nekaterim je italijanska prisotnost v Istri le pretveza za retoriko, medtem ko prevladuje splošna neobčutljivost do manjšinskega vprašanja. To pa ni lepo spričevalo o demokratični zrelosti sil, ki vladajo v Italiji.

s prve strani

Turello se sestal z Zvezo slovenskih izseljencev

skov priletih izseljencev, ki se vračajo v te kraje po dolgih letih odsotnosti. Te vezi — je dodal — utrjujejo odnose med izseljenci in rodno zemljo. Subiaz se je tudi zahvalil odborniku Turellu za občutljivost, ki jo je le-ta vedno pokazal do Zveze slovenskih izseljencev s konkretnimi dejanji; seznanil ga je tudi o stanju del za izgradnjo novega sedeža Zveze v Buenos Airesu.

S svoje strani je odbornik Turello priznal Zvezi slovenskih izseljencev, da je ena najbolj reprezentativnih in

učinkovitih organizacij, ki se ukvarja s to problematiko. Potrdil je tudi obvezo, da bo deželna uprava še naprej dosledno sledila reševanju obširne in kompleksne izseljenske problematike in prepričanje, da je Dežela ubrala pravilno pot na tem področju.

Odbornik Turello se je tudi udeležil večera, ki ga je priredila Zveza slovenskih izseljencev s finančno pomočjo deželne uprave, na katerem se je dvaindvajset priletih izseljencev iz Brazilije in Argentine po večtedenskem bivanju v Nadiških dolinah poslovilo od rodnih krajev.

Družaben večer je bil v restavraciji Al Castello v Čedadu in se je odprl s pozdravom predsednika Gorske skupnosti Chiabudinijem. Prisotna sta bila tudi župana iz Grmeka in Dreke, Bonini in Namor, in odbornik iz Fojde Jacobuzio.

Chiabudini alla mostra dell'artigianato artistico

La mostra di artigianato artistico, arredamento e grafica d'arte che è stata inaugurata nella Beneška galerija di S. Pietro al Natisone sabato scorso dal presidente della Comunità montana delle Valli del Natisone, Giuseppe Chiabudini, resterà aperta fino al 25 ottobre.

Si tratta di una sintesi delle attuali capacità produttive delle Valli del Natisone nei settori menzionati. La mostra non comprende dunque tutto, ma il proposito della cooperati-

BENEŠKA GALERIJA

va Lipa è chiaro. Mettere insieme gli operatori che già lavorano per conto proprio ed inserirli in una struttura capace di fornire strumenti operativi, espositivi e commerciali, per proseguire la propria attività con maggiori soddisfazioni culturali e materiali.

Il presidente Chiabudini ha apprezzato questo sforzo ed ha assicurato l'attenzione della Comunità montana per le attività artigianali artistiche.

Ha presentato le iniziative della comunità nel campo culturale, indicando nell'attuazione del museo etnografico un momento di crescita delle relative attività. La mostra è stata visitata domenica scorsa dal sindaco Marinig, dal vicesindaco Adami e dall'assessore Vogrig.

La cooperativa Lipa ha annunciato dal canto suo la possibilità di associare altri operatori. L'esame delle richieste sarà affidato alla prossima assemblea della società.

INCONTRO A UDINE TRA COMUNITÀ MONTANA ED ESPONENTI REGIONALI

I politici a consulto sui problemi delle valli

I problemi delle Valli del Natisone sono stati nei giorni scorsi al centro di una discussione promossa dal consigliere regionale Romano Specogna e a cui hanno partecipato il presidente della Comunità montana delle Valli del Natisone Chiabudini assieme ai capigruppo dei partiti della maggioranza ed alcuni membri del direttivo. All'incontro erano presenti anche segretari ed esponenti politici regionali: Bruno Longo per la DC, Ferruccio Saro per il PSI, Dario Barnaba per il PRI, Alessandro Zannier per il PLI, Nemo Gonano per il PSDI e Drago Štoka per l'Unione Slovena.

I problemi riguardanti lo sviluppo socio-economico delle Valli del Natisone sono stati affrontati anche nel

contesto della predisposizione del bilancio triennale 1988-90 della Regione. Le questioni prioritarie da affrontare a giudizio del presidente Chiabudini sono: il finanziamento per completare alcune opere infrastrutturali, tra cui la distribuzione idrica che fa capo al progetto dell'acquedotto del Friuli centrale; il finanziamento delle opere per lo sviluppo turistico del Matajur; la sede della Comunità montana con annesso il museo etnografico; il finanziamento di un centro per la raccolta, la conservazione e commercializzazione dei prodotti agricoli e un centro di vendita di prodotti locali artigianali che dovrebbe essere previsto nella zona industriale di S. Pietro al Natisone.

Nel corso dell'incontro sono stati affrontati anche temi relativi alla forestazione e gli insediamenti produttivi.

Il consigliere Specogna ha ricordato un ordine del giorno presentato in occasione della predisposizione del bilancio di previsione per il 1987 su queste questioni ed ha chiesto che nel limite delle possibilità economiche la Regione dia priorità alla soluzione dei gravi problemi delle Valli del Natisone. Sulla base di questa discussione nel corso della quale gli esponenti politici hanno assicurato il loro interessamento, verrà preparato un promemoria che verrà inviato al presidente della Giunta regionale Biasutti.

S. Pietro vi invita al suo mercato

Con l'autunno ritorna anche la mostra mercato della castagna e di altri prodotti ortofrutticoli delle valli del Natisone a S. Pietro. Questo il programma:

sabato 10 ottobre, h. 7.30
domenica 11 ottobre, h. 10

apertura mercato castagne
inaugurazione mostra mercato dei formaggi prodotti nelle latterie delle Valli
mostra prodotti del sottobosco

sabato 17 ottobre, h. 7.30
h. 9

mercato della frutta
apertura mercato castagne
apertura mostra bovina (a cura dell'Associazione provinciale allevatori)

domenica 18 ottobre
sabato 24 ottobre, h. 7.30
domenica 25 ottobre

mercato della frutta
apertura mercato castagne
mostra dolci tipici delle Valli (a cura della Zveza beneških žen-Unione donne della Benecia)

Tutte le domeniche caldaroste, ribolla e folklore.

Organizzatori: Apo-Associazione produttori ortofrutticoli, Comunità montana Valli del Natisone, Comune di S. Pietro, Pro Loco S. Pietro.

L'ANPI ha una nuova sede

Dal 1 ottobre la sede dell'A.N.P.I. Provinciale di Udine si è trasferita in altro luogo della città e precisamente in via Gen. Baldissera n. 42 in Borgo Villalta, tel. 504813.

Gli autobus cittadini che conducono nei pressi della nuova sede sono i seguenti: dal capolinea viale Europa Unita (angolo via Roma) alla fermata di via Castellana, autobus n.ro 2, 5, 11 e 6.

Dal capolinea della Stazione ferroviaria, alla fermata di Piazza S. Cristoforo, autobus n.ro 1 e 3.

L'orario degli uffici è il seguente: 9-12 e 16-19 (sabato 9-12).

V nedeljo 4. oktobra
so spet začele oddaje

Nediški zvon

Poslušajte jih vsako nedeljo ob 14.10 (ponovitev v torek ob 8.10) po radiu Trst A

Povoletto commemora i suoi partigiani

dieri di numerose Sezioni dell'A.N.P.I. di Udine e Gorizia e addirittura un rappresentante dell'A.N.P.I. della Sezione di Buenos Aires.

Hanno inviato messaggi di adesione il Presidente della Giunta Regionale Biasutti, il Prefetto Larosa, l'Assessore alla Provincia Cum, il Sindaco di Cividale Pascolini, il Dirigente Superiore della polizia di frontiera del Friuli-Venezia Giulia, i comandanti partigiani «Ettore» e «Rocco».

Nel suo saluto il Sindaco di Povoletto Angelo Compagnon ha sottolineato il perché dell'incontro voluto per non dimenticare da dove trae origine la Repubblica e la Costituzione, affinché i giovani non smarriscano il valore della libertà e della pace e perché ci sia maggiore consapevolezza civile e più partecipazione democratica alla vita del Paese.

Ha preso quindi la parola il Comandante «Sasso» che ha svolto una relazione storica e puntuale sulle vicende della battaglia di Povoletto.

Quindi il Presidente dell'A.N.P.I. Provinciale Federico Vincenti ha presentato agli intervenuti il Comandante «Sasso» con queste parole: «Parlare di Mario Fantini significa parlare dei Cantieri di Monfalcone, della classe operaia e del suo grande contributo alla guerra di liberazione... «Sasso», marinaio e poi operaio, da parte di questa schiera. Dopo l'8 settembre accorre nel basso Friuli, pone in salvo i prigionieri alleati

neozelandesi, sudafricani e inglesi, li guida ai partigiani jugoslavi che li fanno raggiungere i loro reparti nello scacchiere del Mediterraneo. Raccolge i soldati italiani sbandati, gli operai, chiama a sé i giovani contadini che per la prima volta nella nostra storia partecipano armi alla mano alla ribellione contro l'occupatore e i tiranni fascisti per una società libera e progredita... Nei momenti più entusiasmanti e in quelli drammatici che si concludono con la grande offensiva nazista e con la battaglia di Nimis, Faedis e Attimis, «Sasso» è sempre alla testa dei suoi partigiani, aiutando i feriti, proteggendo la popolazione e rincorrendo tutti. Poi i nazifascisti occupano la Zona Libera, incendiano i paesi cercando di distruggere le formazioni partigiane senza riuscirci; con una brillante azione militare le Brigate riescono a sganciarsi e a ritirarsi sui monti...

Nel 1945 Sasso e la Divisione ora divenuta «Garibaldi Natisone» combattono in terra di Slovenia tenendo alto il tricolore d'Italia in quelle contrade.

Sotto il comando di Sasso ci sono state unità partigiane per un totale di 5 mila uomini, 2 mila sono caduti. Sasso è M.A. al V.M. ma nell'immediato dopo guerra deve fare i conti con il clima di caccia alle streghe instaurato dallo scelbismo.

Ma egli ha impartito ai suoi uomini una regola morale importante: quella di riflettere e operare con spirito aperto ma unitario per rimanere, anche dopo la guerra, costruttori e difensori della libertà del nostro popolo.

Ecco perchè parlare di Sasso vuol dire parlare anche della nostra giovinezza e di cosa sono stati capaci di fare i ragazzi friulani di oltre 40 anni fa; parlare di Sasso significa rendere più miseri i detrattori della Resistenza che cercano di creare confusione storica sul nostro limpido passato, perchè parlare della resistenza significa parlare di dignità nazionale.

Novi Matajur

odgovorni urednik:

Iole Namor

Fotokompozicija:

Fotocomposizione Moderna - Videm

Izdaja in tiska

Trst / Trieste

Settimanale - Tednik

Registraz. Tribunale di Trieste n. 450

Naročnina - Abbonamento

Letna za Italijo 19.000 lir

Poštni tekoči račun za Italijo
Conto corrente postale
Novi Matajur Čedad - Cividale
18726331

Za SFRJ - Žiro račun

51420 - 603 - 31593

«ADIT» 61000 Ljubljana

Kardeljeva 8/II nad.

Tel. 223023

Letna naročnina 2.000 din

posamezni izvod 100 din

OGLASI: 1 modulo 34 mm x 1 col

Komercialni L. 15.000 + IVA 18%

NOVA SEZONA SSG

V gledališče, kam? V kulturni dom v Gorico

Kot prejšnja leta, bo tudi letos Slovensko stalno gledališče imelo svoje abonmajske predstave tudi v Kulturnem domu v Gorici.

Lepo bi bilo, ko bi obnovili nekdanjo navado, da smo hodili v gledališče tudi iz Benečije, lepo skupaj, da smo se med potjo tudi kaj pome-

nili in se kje ustavili in odžejali.

Predstave v Gorici bodo vedno na ponedeljek in torek, takoj po premieri v Trstu. Če vas zanima zvedeti kaj več, telefonirajte na št. 731386 in vprašajte po Ani, ali pa se zglasite na sedežu društva «Ivan Trinko» v Čedadu, ul. IX. Agosto 8.

ABONMA 1987-88

Branislav Nušič
SUMLJIVA OSEBA
komedija, SSG, režija Dušan Jovanovič

Bertolt Brecht
MALOMEŠČANSKA SVATBA
komedija, gostovanje Drame SNG Ljubljana

Ivan Cankar
KRALJ NA BETAJNOVI
drama, SSG, režija Mario Uršič

Milan Jesih
PTIČI
glasbena komedija, gostovanje Mestnega gledališča ljubljanskega

Molière
ZAGRABITE SGANARELA!
tri komedije, gostovanje SLG Celje

Franco Brusati
GALANTNI POGOVORI
igra v dveh dejanjih, SSG, režija Boris Kobal

Thorntov Wilder
ŽENITVENA POSREDOVALKA
komedija, gostovanje Drame SNG, Maribor

s prve strani

S krošnjo...

vu jim je, kar se mu je gajalo, ko je hodu po sviete njega blaguo predajat, poviedu pa je an kako debelo, ki se je zgodila v njega vasi, v Ribnici.

Takuo, ki sta že zastopil, je bila tala na gledališka predstava, kjer pa je vse potiekalo v domači atmosferi, an ne samuo zak ni bluo odra, tudi zaradi tega ker je igravec Stane Starešinič, ki igra za Slovensko stalno gledališče iz Tarsta, poskarbeu de se bojo vsi dobro počutili. Priet ko se je začelo je še vsakemu ponudu an kozarec vina. Seveda vse je bluo ratalo lieuš, če je bila tala predstava v oštari takuo, ki je bluo mišljeno na začetku, pa so paršle na dan nieke težave, zatu so jo prenesli v Luščakovo salo.

Vsi tisti, ki smo bli v nedieljo na predstavi «Široka usta» smo bili zadovoljni. Parvič, ker smo imiel parložnost gledat an poslušat adnega velikega igralca kot je Starešinič. Imiel smo parložnost gledat no predstavo Slovenskega stalnega gledališča iz Tarsta, kar je tudi na liepa rieč, saj se zaries poriedko gaja. Mislim pa, de smo bli zadovoljni tudi ker smo spet imiel parložnost «iti v teater», iti gledat gledališče.

Gledališče povezuje ljudi, jih kuje spravi, jih lahko razveseli, kot je bluo telekrat, al pa razžalosti, na vsako vižo obogatijeje človeka, mu da tudi kaj misliti. Tele misli je po predstavi poviedu naš star znanec an prijatelj Adrijan Rustja, tudi on igravec

Slovenskega stalnega gledališča, ki je tudi povabu Benečane, naj hodijo v teater v Gorico, v kulturni dom, kjer je gledališka sezona. Povabu nas je

tudi naj spet oživimo naše Beneško gledališče, ki ima tako pomembno vlogo an je nimar bluo lepuo sparieto an parljubljenno od naših ljudi.

s prve strani

TUTTOSPORT VSE O ŠPORTU

Pulfero, Savognese, Audace: pari Valnatisone: clamoroso tonfo

Mentre il Pulfero, l'Audace e la Savognese conquistano altrettanti paraggi, la Valnatisone cade a Brugnera contro il Centro del Mobile.

Abbiamo seguito questa settimana la gara Savognese-A Atletico Udine, un incontro terminato in perfetta parità. La Savognese ha disputato una

buona gara, con una squadra di una certa consistenza: Zilli, Noselli, Marcuzzi, Franzolini. Non siamo certo noi a scoprirli ed averli fatti soffrire nel finale è un grande merito per la formazione del presidente Bruno Qualizza.

Seppure privi di Rot, Tomada,

Martinig gli uomini guidati da Gigi Venuti hanno fatto vedere sprazzi di bel gioco. Anche i sostituti dei sopracitati si sono inseriti nella squadra senza troppe difficoltà. Ha fatto la sua apparizione, quale punta centrale, Simone Blasutig e per dieci minuti si è visto in campo anche Michele Dorbolò. Dopo un primo tempo equilibrato, all'inizio della seconda frazione erano gli ospiti a prendere l'iniziativa ed a portarsi in vantaggio.

La Savognese, punta nell'orgoglio, reagiva ottenendo cinque minuti dopo la rete del pari. Marino Jussig (positivo il suo rientro) partiva di scatto, con la palla al piede, sulla destra, presentandosi a tu per tu col portiere ospite che tentava di superare con un colpo di testa, ma il pallone veniva respinto dallo stesso. Sulla sfera si precipitava Simone Blasutig e la cacciava in rete. Da quel momento la gara si ravvivava ed erano molti i cambiamenti di fronte, ma il risultato non cambiava. La Savognese domenica sarà impegnata a Faedis.

LE CLASSIFICHE

1ª Categoria
Centro del Mobile, Maniago 6, Cordero, Serenissima 5, Maianese 4, Torre, Tamai, Fagagna 3, Cividalese, Tavagnaflet 2, Julia, Tarcentina, Flumignano, Azzanese, Valnatisone 1, Torranese 0.
Torre, Cividalese, Torranese, Tarcentina una partita in meno.

2ª Categoria
Bressa, Natisono, Aurora L.Z. 5, Asso, Lauzacco, Pagnacco, Stella Azzurra, Union Nogaredo, Sangiorgina Ud., Corno 3, Reanese, Forti & Liberi, Olimpia, Gaglianese 2, Audace 1, Donatello 0.
Corno e Audace una partita in meno.

3ª Categoria
Paviese, Bearzi, Chiavris 2, Pulfero, Savognese, Azzurra, Atletico Udine, Lumignacco, Savorgnanese, Comunale Faedis, Nuova Udine 1, S. Gotardo, Togliano, Fulgor 0.

PROSSIMO TURNO

1ª Categoria
Valnatisone - Julia

2ª Categoria
Audace - Reanese

3ª Categoria
Comunale Faedis - Savognese
Savorgnanese - Pulfero

Under 18
Percoto - Pulfero
Serenissima - Valnatisone

I RISULTATI

1ª Categoria
Centro del Mobile-Valnatisone 5-1

2ª Categoria
Bressa-Audace 1-1

3ª Categoria
Pulfero - Azzurra Prem. 1-1
Savognese - Atletico Udine 1-1

Under 18
Valnatisone - Percoto 1-1

Allievi
Savorgnanese - Valnatisone 2-2

Giovanissimi
Valnatisone - Fulgor 1-1

Esordienti
Audace - Cividalese 2-0
Bearzi/B - Valnatisone 3-0

Pulcini
Valnatisone - Lauzacco 0-3

Allievi
Valnatisone - Lauzacco

Giovanissimi
Serenissima - Valnatisone

Esordienti
Gaglianese - Audace
Valnatisone - Aurora L.Z.

Pulcini
Manzanese/A-Valnatisone

Liep praznik našega športa

Giorgio Rucli premia Stefano Venuti

jo posebno te narmljaji težkuo čakal. O telem bomo še pisal, naj povemo samuo, de Trofej ga je že druge lieto nesu Carlo Liberale, ki igra v Valnatisone.

Še posebno z zanimanjem je publika, med katero je biu tudi šentlennarški župan Renato Simaz, poslušala besiede Giorgia Rucli.

Poviedu je kua sta se on na njega brat parblizala atletiki an kakuo so paršli takuo deleč. V telem športu, je jau Giorgio, se more prit na varh an imiet zlo dobre rezultate. V naših dolinah je malo takih, ki so se posvetil atletiki, tisti pa ki so jo zbral so paršli deleč, kar pride reči, de imamo velik potencial. Po drugi strani smo part adne etnične skupine, ki zna daržat tarduo, se na zgubi po pot an zna prit to tistega ki če. Bit športnik ne pride reč, de se muorajo pustit ta par kraj vse druge reči. Atletika - je doluožu - je dala možnost mene an mojemu bratu iti napri s študjem pa tud spoznat sviet, od Amerike do Japonske.

Zaries liep praznik, kjer so se vsi počutili med parjatelj an se vič ku kajšan krat posmejali, se je zaparu z oblubo, de se spet srečamo drugo lieto.

Franco Rucli consegna la targa del Novi Matajur ed un pallone a Lorenzo Cocco

Mauro Clavora, calciatore (Pulcini-Valnatisone) e giornalista in erba premiato da Jole Namor

GRMEK

Topolovo

Praznoval smo svetega Mihiela

Hišce so dna na drugo, pari de se darže pod pasko. Gor na bul stoji cierku, ki varje nje an tiste, ki v njih žive. Tuole je Topolovo, adna od te narbut zanimivih an liepih vasi naših dolin.

V torak 29. setemberja je biu svet Miheu, patron cierkve an vasi an Topolučan, ki so zlo parvezani na naše navade ne samuo v besedah, so organiziral lepo domačo fešto za nje an za žlahto an parjatelje, ki žive kje drugod. Zvičer sveta maša an po maši vsi dol pred šuolo, kjer so skuhal dobro paštaštjuto, pekli griljato an cvarli kompier. Lino an Enrico so zagodli na rimoniko an takuo, med 'nin plesom an 'no pjesmijo je paršla ura za iti spat. Vsi so bli radi: svet Miheu, ker je videu de se nieso pozabil na anj an Topolučan, ki spet so se ušafal vsi kupe za preživiet an par ur v veseje, ku ankrat.

Mali Grmek

Zapustila nas je Maria Macalotova

V nediejo 4. otoberja je biu na Liesak pogreb naše vasnjanke Marie Veneto uduove Vogrig. Maria Macalotova, tako so jo vsi poznali je imela 82 let. Umarla je v čedajskem špitalu. V žalost je pustila brata, sestro, kunjade an vso drugo žlahto.

SV. LENART

Giovanni Obit je praznoval 85. rojstni dan

V saboto 26. septembra je dopunu petinosemdešet let naš rojak, Obit Giovanni, ki se je rodil v Urajovi družini, v Dolenjanem, v kamunu svetega Lenarta. Njega življenska pot ries ni bila posuta z rožicami, pač pa z bodečim trnjam.

Ko je odslužil sudaščino - biu je alpin - ga je čakala pot emigraciona, ker doma ni bluio diela, ni bluio zasluška, ni bluio kruha. Cielih 15 let je dielu v Franciji, potem pa v Belgiji, v rupi karbona. Ko se je varnu iz Belgije, sta s sinam Andrejam kupila hišo Dol par Vodice, (Sopravilla) ta je lep kraj med mostom Svetega Kvirina in Šenčjurjem. Z mislijo in srcam pa je pogostu doma, gor, kjer je živeu otroška lieta.

Ob svoji 85. letih je potroštan, ker

ga imajo vsi radi: žena, sin Andrea, neviesta Elda, navuodje an žlahta. Posebno je veseu, da ima v hiši pesnika - poeta, ki se piše Michele, o katerem smo že pisali 16. aprila letos (Le trame diafane di Michele Obit). On je prav njega navuod.

Tata in nono Obit, vsi vam voščimo še puno srečnih, zdravih in veseilih liet.

Slovinci v Avstraliji so zelo aktivni in niso pozabili svoje domovine

Po vsem svetu nas je, Slovinci, razpihal, razgnal vihar kakor kostanjeve listje, kadar zapiha novemberški veter. Poznamo ves svet, pa nismo turisti. Sila, potreba po kruhu, nas je gnala v svet. Če turist potuje po deželah sveta in v vseh deželah sreča Slovinci na poti, si lahko misli, da nas je več ko Kitajcev, v resnici pa nas je tako malo, morda več po svetu kot doma, vsaj kar se tiče nas, beneških Slovinci.

Velika večina naših starejših izseljencev, emigrantov, so čustveno, sentimentalno navezani na rojstne kraje.

Sinovi, njih otroci nimajo tega čuta, ne čutijo teh problemov, ker so se rodili v tujini, v drugih deželah in zanje je domovina tam, kjer so se rodili. Tega pa bi se na upal trdit za Slovinci, ki živijo v Avstraliji. Dol so naši Slovinci organizirani, kot v domovini, v nekaterih krajih še boljše kot doma. V večjih centrih imajo svoja kulturna društva, pevске zbornice, recitacijske in gledališke skupine, kulturne domove, slovenske šole in svoj časopis, mesečnik, glasilo Slovinci v Avstraliji - «Vestnik», ali po angleško «Messenger» - voice of Slovenians in Australia, ki izhaja že 32 let.

Slovinci so dol za veliko «lužo» zgradili tudi več božjih hramov-cerkve in imeli so tudi svojega poslanca - deputata v zveznem parlamentu. «Res, kje vse je najti Slovinci. Kjerkoli pač smo, tam je košček tudi naše drage domačije - košček domovine - in tam živi duh slovenske dediščine», je zapisano v članku junijske številke glasila Slovinci v Avstraliji, ki opisuje otvoritev novega in modernega slovenskega kulturnega doma v kraju Adelaide.

V Avstraliji živi precej naših ljudi, beneških Slovinci, in kamar ne

segata delo in organizacija Zveze slovenskih izseljencev iz Benečije se naši rojaki radi vključijo v delo in prireditve slovenskih društev iz matične domovine. Zaželjeno bi bilo, da bi se sodelovanje med našo Zvezo in ostalimi slovenskimi društvi še bolj poglobilo, bratska zveza še bolj utrdila.

Tako je bilo v soboto 13. junija letos v prostorih slovenskega društva Melbourne, kjer so izvolili slovensko miss, ali Dekle slovenske skupnosti ter Kraljico dobrotelnosti. Za naslov Dekle slovenske skupnosti ter naslov Kraljica dobrotelnosti je tekmovalo 8 lepih in mladih slovenskih deklet. Za mladenko slovenske skupnosti je

bila izvoljena Sandra Kumar, naslov Kraljice dobrotelnosti pa je dobila Suzi Prosenak. Obe sta študentke. Sandra ima 18, Suzi pa 19 let.

Ta simpatična manifestacija, ki jo organizirajo vsako leto Slovinci v Melbourne, je postala tradicionalna. Letošnja je bila 21. po vrsti, kar pomeni, da se je začela že nekaj let prej, kot sta se Sandra in Suzi rodile. Manifestaciji je prisostvoval tudi senator Neill Brown, ki je prinesel številnim prisotnim pozdrav svojega volilnega okrožja.

Pohvalil je Slovinci v Avstraliji. «To je skupnost, ki je v naši deželi poznana kot delovna in konstruktivna, ki si je sama, brez podpor, zgradila to, kar ima in da je veliko drugih številčno večjih skupnosti, ki niso pokazale takih uspehov in ki se ne morejo ponašati, da so imele v avstralskem parlamentu svojega rojaka», je med drugim dejal avstralski senator.

Za zaključek zelo kratko razmišljanje, kratka ugotovitev. Slovinci v Avstraliji imajo to, kar mi, beneški Slovinci, nimamo doma. Vendar je to njihova zasluga. Zasluga njih domoljubnosti. Zasluga njih ljubezni do jezika, kulture in vere očetov. Od njih vzamimo vzgled.

Če se bomo obnašali kot oni, bomo tudi mi dobili svoje pravice.

Hvala Alma Gariup-poročena Sdraulig, da si mi prinesla vaš «Vestnik» iz Avstralije. Tebi in vsem takšnim kot si ti, naj gre moj bratski pozdrav!

Izidor Predan-Dorič

Registered by Australian Post Publications No. 544 1215 CATEGORY A

LETNIK XXXII Str. 6 JUNI 1987

PIŠE PETAR MATAJURAC

14 - Fašizem, mizerija in lakot

Po zahrbatnem napadu na Francijo, je paršla na vrsto Jugoslavija: 6. aprila 1941. To je bluio za nas najhujše kriminalno dejanje, največji zločin.

Pošjali so ubivat brate pruoti bratom, Slovinci proti Slovincem, kar je ostro prepovedano, nedopustno od zelo jasnih sporazumih in predpisih, ki jih je bila v Ženevi (Ginevra) podpisala tudi Italija.

Fašizem je prisilil, pognal naše puobe u bratomorsko vojno. Naj bo preklet za vse večne čase do dna koranin!

In ko so okupirali Slovenijo in Jugoslavijo, se je unel partizanski ogenj. Slovinci niso hoteli postati «Regno d'Italia, Provincia di Lubiana».

Parjeli so za puške in če jih nieso imeli, so jih iztrgali iz rok okupatorja. Italijanski sudatje so začudenoga gledali, z debelimi očmi, ko so poslušali po ljubljanskih gostilnah in po drugih krajih Slovenije prepevat naše fante, z domačini, naše lepe narodne slovenske pesmi.

Natuo je paršla od višje komande stroga prepoved: «Ai soldati italiani è severamente proibito di familiarizzare con la popolazione nelle zone di

occupazione. Chi trasgredirà quest'ordine, verrà severamente punito!».

Tak je biu ukaz, ali nekaj podobnega. Naši puobje pa so u Ljubljani in po širni Sloveniji odkrili pravo novost, začudenje. Spoznali so, da po Sloveniji poznajo naše in mi poznamo njih pesmi, da govorimo isti, ali vsaj podoben jezik, da se naš jezik razlikuje od Ljubljanskega, toliko kolikor se razlikuje narečje, dialekt dolenski od gorenskega, štajarski od koroškega. Niso vedeli, da tudi za mejo, u Ljubljani in po sosednji deželi, govorijo našemu podoban jezik, ker so jim to skarbno skrivali in zamučali, takuo šuolske kot druge oblasti.

Partizanski ogenj je tako u Sloveniji, kot po celi Jugoslaviji naraščal.

Iz malih skupin so nastajale čete, iz čet bataljoni. Bataljoni so preraščali v odrede, odredi v brigade, brigade v divizije in divizije v korpus. Na koncu ueske je štela Titova armada nad 500 tavžent borcev.

Titovi partizani so zadaržali na svojih plečjah veliko število nemških in italijanskih divizij, ki sta jih Hitler in Mussolini krvavo potrebovala na drugih frontah, kjer jim je bila par-

votna vojna sreča obarnila harbat.

Takrat so začele vojaške oblasti «loviti» po Jugoslaviji naše puobe, oblečene v italijanske vojake, posebno pa fante iz Gorice in Trsta.

Internirati so jih hoteli na vsak način, kakor da bi bili dezertjerji, pa niso bili. Krivi so bili samo tega, da so imeli slovenske preimke.

Odvzeli so jim puške in jih odpeljali na Sardinjo in Korziko, v takuo imenovane «Battaglioni speciali».

«Il sangue non mente!» so mislili fašistični kolovodje. «Boljaše je držat tele sudate deleč od teh ljudi, ki imajo podobne preimke in govorijo podoben jezik...».

Naš Mirko Zuodar iz Pacuha pod Dreko, ki živi sada u Manzanu, bi lahko o tem napravu lepo konferenco za brauce «Novega Matajurja», posebno za te mlade, ki teh reči ne vedo. In sem siguran, da bi vsem nam poviedu važne, interesantne reči o tistih cajtih, o preganjanju naših sudatov zak so imeli slovenski preimak.

Mirko je biu takrat na Korziki demokratično izvoljen za poročnika (tenente), ko so se naši puobje Nemcem in fašistom.

Vas pozdravlja Vaš
Petar Matajurac
(Se nadaljuje)

Kadà greš lahko guorit s šindakam

Dreka (Maurizio Namor) torak 10-12/sabota 10-12

Grmek (Fabio Bonini) sabota 12-13

Podbonesec (Giuseppe Romano Specogna) pandiejak 11-12/sabota 10-12

Sovodnje (Paolo Cudrig) sabota 10-12

Špeter (Giuseppe Marinig) srieda 10-11

Sriednje (Augusto Crisetig) sabota 9-12

Sv. Lienart (Renato Simaz) petak 9-12/sabota 10-12

Bardo (Giorgio Pinosa) torak 10-12

Prapotto (Bruno Bernardo) torak 11-12/petak 9-12

Tavorjana (Egidio Sabbadini) torak 9-12/sabota 9-12

Tipana (Armando Noacco) srieda 10-12/sabota 9-12

Guardia medica

Za tistega, ki potrebuje midiahi ponoč je na razpolago «guardia medica», ki deluje vsako nuoc od 8. zvičer do 8. zjutra an u saboto od 2. popudan do 8. zjutra od pandiejka.

Za Nediške doline se lahko telefona v Špietar na štev. 727282.

Za Čedajski okraj v Čedad na štev. 830791, za Manzan in okolico na štev. 750771.

Poliambulatorio v Špietre

Ortopedia doh. Fogolari, u pandiejak od 11. do 13 ure.

Cardiologia doh. Mosanghini, u pandiejak od 14.30 do 16.30 ure.

Chirurgia doh. Sandrini, u četartak od 11. do 12. ure.

Ufficiale Sanitario dott. Luigino Vidotto

S. Leonardo venerdì 8.00-9.30

S. Pietro al Natisono lunedì, martedì, mercoledì, venerdì 10.30-11.30, sabato 8.30-9.30

Savogna mercoledì 8.30-9.30

Grimacco (ambulatorio Clodig) lunedì 9.00-10.00

Stregna: martedì 8.30-9.30

Drenchia: lunedì 8.30-9.00

Pulfero: giovedì 8.00-9.30

Consultorio familiare S. Pietro al Natisono

Ass. Sanitaria: I. Chiuch

Od pandiejka do petka od 12. do 13. ure

Ass. Sociale: D. Lizzero

U torak ob 11. uri

U pandiejak, četartak an petak ob 8.30.

Pediatrica: Dr. Gelsomini

U četartak ob 11. uri

U saboto ob 9. uri

Psicologo: Dr. Bolzon

U torak ob 9. uri

Ginecologo: Dr. Battigelli

U torak ob 9. uri z apuntamentoam

Za apuntamento an informacije telefonate na 727282 (urnik urada od 8.30 do 10.30, vsak dan, samuo sriedo an saboto ne).

Dežurne lekarne Farmacie di turno

Od 10. do 16. oktobra

Srednje tel. 724131
Čedad (Fornasaro) tel. 731264
Premariah tel. 729012

Ob nediejah in praznikah so od parte samuo zjutra, za ostali čas in za ponoč se more klicat samuo, če riceta ima napisano «urgente».